

NOMEN EST OMEN? ПРО ЗМІСТ І НАЗВУ ДИСЦИПЛІНИ «ЖАНРОВІ ТЕОРІЇ ПЕРЕКЛАДУ»

Статтю присвячено особливостям співвідношення між змістом і назвою лекційного курсу «Жанрові теорії перекладу», який викладається в магістратурі Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка у межах спеціальності «переклад з німецької мови». Досліджуються проблеми термінологічного визначення понять «жанр», «тип» і «вид тексту», а також різновиди класифікацій та теорій перекладу.

Ключові слова: жанр, тип тексту, вид тексту, жанрові теорії перекладу, інформативний переклад, художній переклад.

Dorofeeva M. Nomen Est Omen? About The Content And The Title Of The Lecture Course «Genre Theories Of Translation». The article is devoted to the special aspects of the relationship between the content and the title of the lecture course «genre theories of translation», which is included in the Master's degree program in the Institute of Philology, National Taras Shevchenko University of Kyiv, with a specialization in «translation from German». The problems of terminological definitions of the terms «genre», «type», and «text», as well as the variety of classifications and theories of translation are considered.

Key words: genre, text category, text type, genre theories of translation, informative translation, literary translation.

Дорофеева М. Nomen est omen? О содержании и названии дисциплины «Жанровые теории перевода». Статья посвящена особенностям соотношения между содержанием и названием лекционного курса «Жанровые теории перевода», который преподается в магистратуре Института филологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко в рамках специальности «перевод с немецкого языка». Исследуются проблемы терминологического определения понятий «жанр», «тип» и «вид текста», а также разновидности классификаций и теорий перевода.

Ключевые слова: жанр, тип текста, вид текста, жанровые теории перевода, информативный перевод, художественный перевод.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть у перекладознавстві спостерігається незмінний інтерес, з одного боку, до міждисциплінарних зв'язків теорії перекладу з суміжними дисциплінами, з іншого боку, до поглибленого вивчення окремих видів та форм перекладу. Увага дослідників концентрується на окремих складниках і факторах, релевантних для перекладацького процесу, уточнюються перекладацькі категорії та зміст перекладацьких універсалій, розглядаються принципово нові стратегії перекладу [24; 22, 107; 12, 65; 10, 85; 4].

Ідея пропонованої статті виникла під час спроби перекладу назви лекційного курсу «Жанрові теорії перекладу» німецькою мовою. Ми зіткнулися, зокрема з неоднозначним тлумаченням терміну «жанр» у межах перекладознавства. Іншою проблемою стало узгодження назви навчальної дисципліни, яка викладається німецькою мовою, з її реальним змістовим наповненням. Таким чином, необхідність уточнення назви курсу

з огляду на його зміст та належність до нормативного циклу дисциплін навчального плану магістратури Київського національного університету імені Т.Шевченка (напряму підготовки «філологія», спеціальність «переклад з німецької мови»), зумовлюють актуальність дослідження.

За даними латинсько-російського та російсько-латинського словника крилатих слів і виразів «*Nomen est omen*» позначає «ім'я – знамення, те, що щось віщує» [7]. Інакше кажучи, назва характеризує свій об'єкт, стаючи свого роду промовистим ім'ям. Тому, якщо виходити із назви дисципліни «Жанрові теорії перекладу», можна зрозуміти, що предмет курсу становитимуть загальні закономірності перекладацької діяльності, пов'язані з її певним жанром.

Аналіз досліджень. Поняття «жанр», «мовленнєвий жанр», «жанрологія», «жанрознавство» традиційно знаходяться у центрі уваги вітчизняних і зарубіжних мовознавців. Так, А.Белова надає визначення ключовим поняттям «стиль», «жанр», «текст» та «дискурс» з погляду лінгвістики [2, 11 – 14]. Т.Яхонтова ґрунтовно розглядає поняття мовленнєвого жанру, зокрема в ракурсі сучасної риторики та міжкультурної наукової комунікації [14, 555]. Т.Шмельова досліджує мовленнєві жанри в межах жанроцентричного напрямку комунікативної лінгвістики [13]. Утім, після проведення термінологічних розвідок ми пересвідчилися, що поняття «жанр» досі не є усталеним у теорії перекладу, особливо у порівнянні з його тлумаченням перекладацькими школами Західної Європи. Тому наукова новизна розвідки полягає у термінологічному визначенні поняття «жанр» з урахуванням його перекладацької специфіки.

З огляду на викладене вище, **метою статті** є, по-перше, уточнення поняття «жанр» з точки зору теорії перекладу, та, по-друге, зміна назви дисципліни «жанрові теорії перекладу», яка передбачатиме чітку кореляцію між позначенням і змістовим наповненням згаданого курсу.

Для здійснення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**: 1) дослідити тлумачення терміну «жанр» в ракурсі перекладознавства та споріднених дисциплін гуманітарного циклу; 2) порівняти наповнення терміну «жанр» у вітчизняній та зарубіжній теорії перекладу; 3) запропонувати нову назву дисципліни «жанрові теорії перекладу», яка повністю відображає реальний зміст лекційного курсу.

Об'єктом розгляду виступають термінологічні тлумачення понять «жанр», «тип тексту», «вид тексту», а також різні типології перекладу.

Предмет наукового вивчення становлять критерії класифікації теорій перекладу, пов'язані з поняттям «жанр».

Матеріалом дослідження слугували авторська робоча програма навчальної дисципліни «жанрові теорії перекладу», а також енциклопедичні словники-довідники з теорії перекладу, комунікативної стилістики тексту, мовознавства, літературознавства.

Виклад основного матеріалу. Термін «жанр» має свої витоки у риторичі, літературі, культурі та мистецтві. Так, згідно із визначенням вільної енциклопедії Вікіпедія, жанр (від фр. *genre* – рід) є загальним поняттям, що відображує найбільш суттєві властивості та зв'язки явищ світу мистецтва, а також сукупністю формальних і змістових особливостей твору [5]. Поняття жанру корелює, таким чином, насамперед із витворами мистецтва, у тому числі музичними, образотворчими, театральними та літературними жанрами.

Необхідно зазначити, що термін «жанр» у класичному розумінні цього слова походить від типології текстів. Так, серед найбільш відомих класифікацій текстів Н. Болотнова справедливо виділяє літературознавчу типологію художніх родів та жанрів [3,

291]. Відповідно до цієї типології усі художні твори поділяються на три групи родів: 1) епос; 2) драму; 3) лірику. У межах зазначених родів виокремлюють конкретні літературні жанри. Наприклад, *епос* представлений жанрами *роман, оповідання, повість, казка, байка, балада, міф, епопея*. *Лірика* включає, зокрема *ліричний вірш, оду, елегію, станси, поему*. Зрештою, *драма* охоплює відомі ще з античних часів жанри *трагедії, комедії*, а також *мелодраму, водевіль і трагікомедію*. Як бачимо, з погляду літературознавства поняття «жанр» асоціюється з **видом художнього тексту**.

Інше тлумачення терміну «жанр» в ракурсі функціональної стилістики та сучасної комунікативної лінгвістики було запропоновано М. Бахтіним. За дефініцією вченого, жанр становить «форму організації мовленнєвого матеріалу, який виділяється в межах того чи іншого функціонального стилю, вид висловлень, які створюються на основі стійких, повторюваних, тобто відтворюваних моделей і структур у мовленнєвих ситуаціях, де мають місце <...> усталені <...> форми життєвого спілкування [1, 56].

Виходячи із даної дефініції, можна зробити висновок про те, що автор мав на увазі поняття «мовленнєвого жанру», що підтверджується іншим визначенням М. Бахтіна: мовленнєві жанри є «стійкими тематичними, композиційними та стилістичними типами висловлень» [1, 255]. Утім, використовуючи поняття «висловлення», вчений не диференціював рівень тексту та рівень речення. Тому жанрами у розумінні М. Бахтіна можна вважати як поему, роман або оповідання, так і повідомлення, привітання, прохання, комплімент, зауваження, співчуття, догану.

Отже, межі поняття «жанр» розмиваються між *видом тексту* (роман) і *комунікативним актом* (прохання) у класичному розумінні комунікативної лінгвістики. Зважаючи на це, російський дослідник М. Федосюк справедливо пропонує уточнити поняття мовленнєвого жанру в дусі М. Бахтіна, обмеживши його «стійкими тематичними, композиційними та стилістичними типами» не висловлень, а текстів [11, 104].

Розглянемо розуміння поняття «жанр» у західній (німецькій) традиції з огляду на його багатозначність. Так, на думку Р. Цюмнера і Д. Лампінга, класичне поняття жанру (*die Gattung*) безпосередньо пов'язується із вищезгаданим поділом художніх творів на три роди: епічний, ліричний та драматичний (*Großgattungen: Epik, Lyrik, Dramatik*) [29; 25].

Водночас спостерігається певна неузгодженість між поняттями *die Gattung* та *das Genre*, які перекладаються однаково українською мовою (жанр). Так, за даними Універсального тлумачного словника німецької мови Duden, лексема *die Gattung* має перше значення *Gesamtheit von Dingen, Einzelwesen, Formen, die in wesentlichen Eigenschaften übereinstimmen* [18, 603] (укр. сукупність речей, особин, форм, які збігаються за основними ознаками – *переклад наші. – М. Д.*). У словниковій статті наводиться приклад: *die schöne Literatur gliedert sich in die drei Gattungen Lyrik, Epik und Dramatik* [18, 603].

Що стосується терміну *das Genre*, він подається як синонім до лексеми *die Gattung* поряд з іншими термінами *Art, Kategorie, Klasse, Sorte, Typ* [19; 20]. У паперовій версії тлумачного словника Duden лексема *das Genre* трактується знову ж таки через синонімічне родові поняття: *Gattung, Art, besonders in der Kunst* (укр. жанр, вид, особливо у мистецтві) [18, 632].

Отже, можна зробити висновок, що поняття *die Gattung* і *das Genre* чітко не диференціюються у німецькій літературознавчій традиції, тому здебільшого і перекладаються лексемою «жанр» [8]. Крім того, самі німецькі дослідники, зокрема А. Ленардт, підкреслюють неточність поняття «жанр» (*die Gattung*), яке використовується на різних

рівнях ієрархії літературознавчих категорій, та нерідко асоціюється з поняттями *Genus*, *Genos*, *Genre* (жанр), *Textart* та *Textsorte* (вид тексту) [26, 64].

З нашого боку зауважимо, що для термінологічного перекладу згаданих понять доцільно було б застосувати розподіл, прийнятий у вітчизняному літературознавстві: літературний рід (*die Gattung*) як гіперонім поняття – літературний жанр (*das Genre*) як гіпонім.

Інше розуміння терміну «жанр», широко представлене у німецькому перекладознавстві, можна певною мірою зіставити з уточненим поняттям «мовленнєвого жанру» М. Бахтіна. У німецькій перекладацькій традиції термін «жанр» не уживається взагалі, а замінюється іншим терміном у родо-видовій ієрархії понять (*Begriffsleiter*): *Texttyp* – *Textklasse* – *Textsorte* (укр. тип тексту – клас тексту – вид тексту) [16, 86]. Саме останній термін *die Textsorte* відображує, на нашу думку, специфіку вітчизняного поняття «мовленнєвий жанр» як стійкого тематичного, композиційного та стилістичного типу тексту.

Термінологічний ряд німецької теорії перекладу бере свій початок у лінгвістиці тексту, стилістиці й теорії комунікативних актів. Існують певні різночитання щодо тлумачення родових термінів *Texttyp* і *Textklasse*. Наприклад, Й. Альбрехт у монографії «*Übersetzung und Linguistik*» визначає *Texttyp* (тип тексту) як «клас текстів або фрагментів текстів, у яких переважає певний узагальнений намір продуцента тексту: він, зокрема *розповідає* або *описує*, *повчає* або *переконує*, *оцінює* або *розважає*» [15, 258].

У наведеній дефініції, з одного боку, спостерігаємо паралелі з поняттям *композиційно-мовленнєвої форми*, що включає три види: *опис*, *розповідь* та *міркування*. З іншого боку, задекларовані у дефініції наміри автора тексту *повчати*, *переконати*, *оцінити* знову відсилають нас до поняття *комунікативного акту*. Отже, можна зафіксувати певну розмитість терміну «тип тексту» та відсутність у ньому перекладацької специфіки.

Заданими енциклопедичного словника мовознавства (*Lexikon der Sprachwissenschaft*) Г. Бусманн термін «тип тексту» асоціюється із сукупністю різних класів текстів у межах типології тексту. Він протиставляється терміну *Textsorte* (вид тексту) як поняття вищого рівня абстракції поняттю нижчого рівня у системі родо-видових відношень [17, 693]. З авторкою словника погоджується і С. Гьопферіх, що визначає тип тексту таким чином: *Klassen von Textsorten, die bestimmte Merkmale teilen* (укр. класи видів текстів із певними однаковими ознаками) [21, 63]. Отже, робимо висновок про наявність ієрархічних відношень між гіперонімічним поняттям *der Texttyp* та його гіпонімом *die Textsorte*.

Розглянемо дефініції для терміну *die Textsorte* (вид тексту). У згаданому вище словнику мовознавства Г. Бусманн «вид тексту» визначається як «група текстів з однаковими ситуативними та <...> структурно-мовними ознаками» [17, 690]. Даний термін знов експліцитно протиставляється поняттю «тип тексту» через додаткові ознаки, серед яких авторка називає «деталізовані діяльнісні зразки розмовної мови і фахових мов, які, маючи мовну та культурну специфіку, були сформовані для реалізації регулярно повторюваної комунікативної мети (намірів)». Важливими комунікативними ознаками видів текстів стають також функція, тема, прототипна зовнішня і внутрішня форма тексту, стилістичні риси [17, 690].

Й. Альбрехт надає схожу дефініцію для терміну «вид тексту», під яким він розуміє «історично сформовану техніку утворення певних прагматично спрямованих форм висловлень за стереотипними зразками» [15, 259]. Названі «зразки» обидва автори асоціюють із поняттям *Textsortenkonventionen* (укр. правила створення видів текстів), справедливо підкреслюючи той факт, що для адекватного перекладу конкретного виду тексту недостатньо володіти лише мовною компетенцією, а необхідно мати ще й тек-

стологічну компетенцію. Зрештою, У. Пьорксен, К. Райс і Г. Фермеєр тлумачать «вид тексту» як «надіндивідуальні мовленнєві та писемні акти, пов'язані з повторюваними комунікативними діями <...>, на основі яких сформувались типові зразки мовного уживання і текстового оформлення» [27, 220; 28, 55].

У контексті нашого дослідження ключову роль відіграє класична типологія текстів, релевантна для теорії перекладу, розроблена К. Райс та Г. Фермеєром ще на початку 80-х рр. ХХ століття. Як відомо, до цієї типології у первинному вигляді входили три типи текстів (*Texttypen*): інформативні, експресивні та апелятивні (оперативні) тексти [28]. Що стосується видів текстів, вищезгадані автори розрізняють (1) **загальні** види текстів (*generelle Textsorten*), що присутні у будь-якій писемній культурі, серед яких називають традиційні літературні жанри, зокрема казку, епос, а також такі стандартні види текстів, як лист, наказ, договір. Другу групу видів текстів складають **міжмовні** види текстів (*übereinzelsprachliche Textsorten*), які притаманні не всім культурам, наприклад, сонет, ораторія або інсценування страстей Христових – *Passionsspiel*. До третьої групи належать **індивідуально-мовні** види текстів (*einzelsprachliche Textsorten*), які присутні лише у межах однієї культури, зокрема японський ліричний жанр хайку [21, 62].

Вагомість наведеної типології для теорії перекладу полягає в тому, що *typi textum*, за К. Райс і Г. Фермеєром, стосуються макрорівня перекладу і, таким чином, визначають перекладацьку стратегію. Поняття перекладацької стратегії дослідники пов'язують з *інваріантом перекладу*, тобто тією перекладацькою домінантою, яка повинна бути збереженою у перекладному тексті. У свою чергу, види текстів корелюють з мікрорівнем перекладу і вимагають володіння конкретними прийомами перекладу (*Übersetzungstechnik*).

Проаналізувавши поняття «жанр» у вітчизняній та зарубіжній гуманітаристиці, можна зробити проміжні висновки. По-перше, в українському перекладознавстві немає усталеного поняття «жанр», яке б відображувало специфічні категорії, релевантні саме для теорії перекладу. Натомість у вітчизняній науці співіснують два розуміння поняття «жанр»: (1) літературознавче, яке позначає види художніх текстів, що належать до одного роду; (2) комунікативно-стилістичне, під яким розуміють усталені тематичні, композиційні та стилістичні типи текстів («мовленнєвий жанр»).

По-друге, у німецькій лінгвістичній теорії перекладу відсутнє поняття «жанру тексту» як такого – воно замінюється родо-видовим відношенням «тип тексту – вид тексту». Термін «жанр» непослідовно уживається лише у західному літературознавстві стосовно роду та виду художніх текстів (*die Gattung – das Genre*). Ми вважаємо, що релевантними для теорії перекладу є друге тлумачення жанру, прийняте у вітчизняній комунікативній та функціональній стилістиці, а також поняття «виду тексту», уведене у науковий обіг К. Райс в межах перекладацької типології текстів.

На нашу думку, «жанр» у вітчизняному розумінні «мовленнєвого жанру» можна ототожнити з «видом тексту» (*die Textsorte*) у німецькому перекладознавстві. Що стосується типу тексту, то, з нашого погляду, він становить сукупність видів текстів з однією домінантою (інваріантом) перекладу. Таку домінанту К. Райс називає функцією тексту – інформативною, експресивною або апелятивною.

Отже, спробуємо врахувати виявлені термінологічні особливості під час аналізу назви і змісту курсу «жанрові теорії перекладу». Спочатку необхідно зазначити, що змістове наповнення дисципліни передбачає розгляд особливостей створення тексту як такого (критерії текстуальності, релевантні для теорії перекладу), вивчення різних

перекладацьких класифікацій текстів, а також дослідження конкретних жанрів та видів текстів.

Одразу помічаємо невідповідність назви і змісту курсу, який визначається поняттям «жанрові теорії». Як вже було доведено вище, термін «жанр» у вітчизняній науці покриває лише літературознавче розуміння цього поняття. Таким чином, предметом розгляду дисципліни під даною назвою, суворо кажучи, повинні бути лише особливості художнього перекладу, а об'єктом – роди та види (жанри) художніх текстів. Утім, до кола наукового вивчення в межах дисципліни залучені не лише художні, а й інформативно-функціональні типи текстів (у німецькій термінології – *Gebrauchstexte*). Тому слід подумати, як скоригувати назву для досягнення її відповідності реальному змісту курсу.

На нашу думку, тут доцільно скористатись існуючими класифікаціями видів та форм перекладу, які доволі широко представлені у вітчизняній теоретичній літературі з питань перекладу.

Так, Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй серед складових інтегральної теорії перекладу називають загальну теорію перекладу, до якої належать теорія усного, письмового та машинного перекладу. Для нашого курсу релевантною є саме теорія письмового перекладу, тому зосередимось на ній.

Отже, теорія письмового перекладу поділяється на дві великі галузі: професійний та літературний переклад. У межах професійного перекладу автори наводять такі окремі теорії: а) теорія наукового та технічного перекладу; б) теорія публіцистичного перекладу. У свою чергу, літературний переклад охоплює: а) теорію поетичного перекладу; б) теорію прозового перекладу; в) теорію театрального перекладу; г) теорію біблійного та сакрального перекладу [6, 13–14]. Можна зробити висновок, що в основі розподілу письмового перекладу на професійний та літературний лежить критерій функції за К. Райс: інформативна або експресивна. Основою класифікації може виступати також критерій фіктивності/реальності подій у тексті [23, 272]. З цього випливає перша можливість перейменування дисципліни українською мовою: *теорії професійного та літературного перекладу*.

Існує другий варіант назви дисципліни, який базується на жанрово-стилістичній класифікації перекладу В. Сдобнікова та О. Петрової. Відповідно до згаданої класифікації автори виділяють два функціональних види перекладу: 1) художній; 2) інформативний (спеціальний) переклад [9, 96–97]. Дослідники прямо вказують на протиставлення художніх текстів інформативним текстам за критерієм основної функції: якщо для художніх текстів такою функцією є художньо-естетична, то для спеціальних текстів таку функцію становить інформування (повідомлення) [23, 272]. Отже, можемо запропонувати назву курсу *теорії спеціального та художнього перекладу*.

З огляду на те, що курс читається іноземною мовою, залишається останнє суто перекладацьке запитання: як точно відтворити назву дисципліни німецькою мовою? Спроби буквального (семантично еквівалентного) перекладу з урахуванням термінологічних особливостей поняття «жанр» призвели до занадто громіздкої назви: *Gattungs- und Texttypübersetzungstheorien* (теорія перекладу родів і типів текстів), *Genre- und textsortenorientierte Übersetzungstheorien* (теорія перекладу жанрів та видів текстів).

Можна обрати інший прийом перекладу і піти шляхом простого калькування: *Theorien der informativen und literarischen Übersetzung*. Такий переклад, на нашу думку, цілком відображує сутність пропонованої дисципліни і корелює з її змістом. Утім, в даному випадку ми стикаємось з іншою проблемою: у німецькому перекладознавстві не існує терміну *informative Übersetzung*. Цілком вірогідно, що для німецькомовного

адресата наведене визначення може виявитись незрозумілим, а це неприпустимо у науковій термінології. Тому, спираючись на відому в німецькому перекладознавстві термінологію В. Коллера, ми обрали шлях адекватного перекладу і пропонуємо очужений варіант: *Übersetzungstheorien von Fiktiv- und Sachtexten* (укр. теорії перекладу художніх та інформативних текстів).

Висновки. На підставі перекладацького експерименту, який включав вибір способів перекладу назви дисципліни «жанрові теорії перекладу» німецькою мовою, ми дійшли таких висновків. Наведений варіант очуженого перекладу може задовольнити усі сторони, задіяні у навчальному та науковому процесі обміну думками. Назва *Übersetzungstheorien von Fiktiv- und Sachtexten* адекватно відтворює зміст дисципліни і фактично стає «промовистим ім'ям» курсу, тобто відповідає латинському виразу *Nomen est omen*.

У контексті дослідження перспективною уявляється розробка перекладацької типології спеціальних текстів з урахуванням прагматичних факторів та розробка поняття прагматичного інваріанту перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров / М. М. Бахтин // М. М. Бахтин. Эстетика словесного творчества. – М. : Искусство, 1986. – 445 с.
2. Белова А. Д. Понятия «стиль», «жанр», «дискурс», текст» у сучасній лінгвістиці / А. Д. Белова // Вісник Київського університету. Іноземна філологія. – К. : Вид-во Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, 2001. – Вип. 32–33. – С. 11–14.
3. Болотнова Н. С. Коммуникативная стилистика текста: словарь-тезаурус / Н. С. Болотнова. – М. : Флинта: Наука, 2009. – 384 с.
4. Бондаренко І. П. Розкоші і злидні японської поезії. Японська класична поезія в контексті світової та української літератури / І. П. Бондаренко. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 566 с.
5. Жанр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org>
6. Кияк Т. Р. Теорія та практика перекладу (німецька мова) / Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 592 с.
7. Латинско-русский и русско-латинский словарь крылатых слов и выражений [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dic.academic.ru/dic.nsf>
8. Немецко-русский и русско-немецкий словарь Мультитран [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.multitrans.ru>
9. Сдобников В. В. Теория перевода / В. В. Сдобников, О. В. Петрова. – М. : АСТ: Восток-Запад, 2008. – 448 с.
10. Селиванова Е. А. Стратегическая программа перевода в аспекте диалогичности / Е. А. Селиванова // Реальность, язык и сознание : межвуз. сб. науч. тр. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2005. – С. 85–90.
11. Федосюк М. Ю. Нерешенные вопросы теории речевых жанров / М. Ю. Федосюк // Вопросы языкознания. – 1995. – № 5. – С. 102–120.
12. Фесенко Т. А. Перевод в зеркале когнитивной науки / Т. А. Фесенко // С любовью к языку. – М. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 2002. – С. 65–71.
13. Шмелева Т. В. Речевой жанр / Т. В. Шмелева // Русистика. – Берлин, 1990. – № 2. – С. 20–32.
14. Яхонтова Т. В. Концепція жанру в сучасній риторичі / Т. В. Яхонтова // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. – К. : Логос, 2002. – № 7. – С. 555–561.
15. Albrecht J. Übersetzung und Linguistik / Jörn Albrecht. – Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2005. – 313 S.
16. Brinker K. Textlinguistik (Studienbibliographien Sprachwissenschaft) / Klaus Brinker. – Heidelberg, 1993. – Bd. 7. – S. 86–95.

17. Bußmann H. Lexikon der Sprachwissenschaft / Hadumod Bußmann. – Stuttgart : Kröner Verlag, 2002. – 771 S.
18. Duden. Deutsches Universalwörterbuch. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Duden Verlag, 2003. – 1892 S.
19. Gattung [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.duden.de/rechtschreibung/Gattung>
20. Genre [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.duden.de/rechtschreibung/Genre>
21. Göpferich S. Text, Textsorte, Texttyp / Susanne Göpferich // Handbuch Translation. – Tübingen : Stauffenburg Verlag, 2006. – S. 60–63.
22. House J. Translation quality assessment: a model revisited / Juliane House. – Tübingen : Narr, 1997. – P. 107–119.
23. Koller W. Einführung in die Übersetzungswissenschaft / Werner Koller. – Wiebelsheim : Quelle & Meyer Verlag, 2004. – 343 S.
24. Kvam S. Grundlagen einer textlinguistischen Übersetzungswissenschaft / Sigmund Kvam. – Münster : Waxmann Verlag, 2009. – 171 S.
25. Lamping D. Handbuch der literarischen Gattungen / Dieter Lamping. – Stuttgart : Kröner Verlag, 2009. – 538 S.
26. Lehnardt A. Q. *Untersuchungen zur Entstehung und Rezeption eines rabbinischen Gebetes / Andreas Qaddish Lehnardt.* – Tübingen : Mohr Siebeck GmbH & Co. KG, 2002. – 104 S.
27. Pörksen U. Textsorten, Textsortenverschränkungen und Sprachattrappen / Uwe Pörksen // *Wirkendes Wort.* – 1974. – Nr. 4. – S. 219–239.
28. Reiss K. Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie / Katharina Reiss, Hans J. Vermeer // *Linguistische Arbeiten.* – Tübingen: Niemeyer, 1984. – Nr. 147. – S. 50–71.
29. Zymner R. Gattungstheorie / Rüdiger Zymner. – Paderborn : Mentis Verlag, 2003. – 215 S.

Статтю подано до редакції 12.10.2014 р.